

ข้อเสนอเชิงนโยบายในการกำหนดมาตรการและแนวทางการปฏิบัติ
ต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญ
Policy Recommendations on the Guidelines of
Custodial Measures for "Watch List"

Received 10 January, 2022

Revised 31 May, 2022

Accepted 2 June, 2022

นิรันดร์ ไชยชมภู¹

Nirun Chaichomphu²

ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม³

Thamavit Terdudomtham⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาวិชาญเรื่องข้อเสนอเชิงนโยบายในการกำหนดมาตรการและแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการกำหนดนิยามลักษณะของผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม เพื่อศึกษาการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อพิจารณาจำแนกกลุ่มผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมในประเทศไทยและเพื่อพัฒนาการกระบวนการและแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมโดยการใช้การศึกษาวิชาญเชิงคุณภาพ ได้แก่ การค้นคว้าเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก

¹ นักศึกษาปริญญาเอก คณะอาชีววิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี ประเทศไทย

E-mail: salomons99@hotmail.com

² PhD student, Faculty of Criminology and Justice Administration, Rangsit University, Pathumthani, Thailand

³ รองศาสตราจารย์ ดร., คณบดีคณะอาชีววิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต

Email: thamavit.t@rsu.ac.th

⁴ Associate Professor Dr., Dean, Criminology and Criminal Justice Administration, Rangsit University, Pathumthani, Thailand

ผลการวิจัยพบว่า นิยามลักษณะของผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม ได้ว่าหมายถึง “กลุ่มผู้ต้องขังที่มีลักษณะพฤติกรรมการกระทำผิดที่อาชญากรรมกระทำด้วยความรุนแรง ส่งผลกระทบต่อเหยื่อ ผู้เสียหายและสังคมจนเกิดความหวาดกลัว” โดยมีพฤติการณ์กระทำผิดในลักษณะความผิด ได้แก่ ข่มขืนหรือล่วงละเมิดทางเพศเด็ก ข่มขืนหรือข่มขืนในลักษณะทารุณโหดร้าย ฆาตกรต่อเนื่อง ฆาตกรโดยสันดาน กระทำผิดซ้ำซากรุนแรง ฆาตกรโรคจิต ฆาตกรที่มีพฤติกรรมโหดร้ายทารุณ (ฆ่าเด็ก/ฆาตกรรมหมู่) ควรมีมาตรการและแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างจากผู้ต้องขังทั่วไป เพื่อเป็นการเฝ้าระวังภัยและผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำผิดซ้ำ ความสำเร็จของการกำหนดมาตรการและแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการแก้ไข ปัจจัยที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของการกำหนดมาตรการและแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ได้แก่ การตรากฎหมายเฉพาะ การกำหนดแนวทางปฏิบัติที่มีความชัดเจน การบูรณาการความร่วมมือและภาคีเครือข่ายระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: ข้อเสนอเชิงนโยบาย, ผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญ (Watch List)

Abstract

The purpose of this thesis is to examine how to provide a definition of the term “Watch List” and establish measures to classify the term “Watch List” in Thailand in order to recommend approaches on the development of the treatment of “Watch List”. A qualitative

approach is selected as research method, through the use of documentary analysis and in-depth interview.

The research findings indicate that the definition of the term “Watch List” is a group of prisoners who exhibit violent criminal behavior that can inflict harms on victims, injured persons, and society. The violent criminal behavior these prisoners exhibit include child sexual abuse and rape, rape and murder or a third-degree rape, serial killer, born criminal, violent offences recidivism, mental criminal, and violent criminal (Pedicide/Mass murder). The findings also point out that there should be measures and approaches on the specific treatments of these prisoners, which must be different from other prisoners. These measures and approaches are crucial as they can be used as criminal precautions and can prevent negative consequences that may be affected by the repeated offences. To successfully establish such measures and approaches, the executives who strongly focus on improving factors contributing to this establishment, which are an enactment of specific law, an establishment of explicit guidelines, and a cooperation between related sub-organizations in the criminal justice system, must assure full support.

Keywords: Policy Recommendations on the Guidelines, Watch List

บทนำ

กรมราชทัณฑ์ได้พยายามแก้ไข พัฒนาพฤตินิสัยของผู้กระทำผิดมาอย่างต่อเนื่องผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับตัวเป็นคนดีไม่กลับมากระทำผิดซ้ำหลังพ้นโทษ แต่ด้วยปัญหาผู้ต้องขังเกินอัตราความจุที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ไม่สามารถจะดำเนินการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังและการแยกประเภทผู้ต้องขังออกมาได้อย่างชัดเจน เพราะพื้นที่ไม่เพียงพอ ทำให้การปรับหรือแก้ไขพฤติกรรม ไม่มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอ และอาจเกิดการถ่ายทอดความรู้การเป็นอาชญากรรมได้อีก เมื่อพ้นโทษออกไปแล้วโอกาสที่จะกระทำผิดซ้ำอีกจึงเกิดขึ้นได้ จากเหตุการณ์สะเทือนขวัญที่ปรากฏตามสื่ออยู่เป็นระยะว่าผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษแล้วออกไปกลับมากระทำผิดซ้ำ เหตุการณ์สะเทือนขวัญนี้ได้สร้างความวิตก ความหวาดกลัวให้กับประชาชนที่อยู่ในสังคมเป็นอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น คดีสมคิด พุ่มพวง ฉายา คิตเดอริบเปอร์ อายุ 56 ปี ต้องโทษครั้งที่ 3 คดีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ฆาตกรต่อเนื่อง 6 ศพ เป็นคดีที่ช็อกสังคมช่วงปลายปี 2562 พฤติการณ์กระทำผิดฆาตกรรมหญิงสาวที่เคยคบหาจำนวนหลายคน และใช้เครื่องพันธนาการทำให้เสียชีวิต ฆาตกรต่อเนื่องที่ลงมือโหดมาแล้ว 5 ศพ เมื่อปี 2548 ถูกศาลพิพากษาจำคุกตลอดชีวิต แต่สมคิดเป็นนักโทษชั้นดีจึงได้ลดหย่อนโทษทำให้ติดคุกจริงเพียง 14 ปี และพ้นโทษออกมาเมื่อกลางปี 2562 ที่ผ่านมาสังคมเกิดความตกใจให้กับคนในพื้นที่และประชาชนทั่วไป อีกหนึ่งคดีที่สังคมให้ความสนใจและสร้างความหวาดกลัวให้กับสังคมคือ คดีน้องแก้ม ช่มชื่นฆ่าบนรถไฟ ยังคงเป็นฝันร้ายของญาติพี่น้องและคนไทยด้วยกันกับความป่าเถื่อนที่ไม่คาดคิดว่าจะมีอยู่ในสังคมไทย โดย นายวันชัย แสงขาว อายุ 25 ปี ต้องโทษครั้งแรก ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276, 288 ลงมือช่มชื่นแล้วฆ่า น้องแก้ม ด.ญ.วัย 13 ปี บนรถไฟ ขบวนที่ 174 สุราษฎร์ธานี-

กรุงเทพฯ จากนั้นโยนศพออกจากหน้าต่าง ในขณะที่เหยื่อยังหายใจ เพื่ออำพรางคดี อีกคดีที่เป็นอาชญากรรมสะเทือนขวัญเมื่อปลายปี 2562 คือ คดีนายอภิชัยหรือไอซ์ องค์กรวิเศษ ฉายา ไอซ์หีบเหล็ก อายุ 41 ปี ต้องโทษครั้งที่ 3 ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 พุทธการณักรกระทำผิด ทำร้ายทุบตีผู้ตายและจับผู้ตายใส่ไว้ในหีบเหล็กทิ้งไว้ในห้องนอน 2 วัน จนเสียชีวิต

ประกอบกับการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร รวมทั้งการบริหารโทษ ระยะเวลาในการเลื่อนชั้นซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการจัดชั้นให้กับผู้ต้องขังตามกฎหมายของกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้ผู้ต้องขังจะเลื่อนชั้นได้เมื่อเข้ามาต้องโทษในเรือนจำแล้วเป็นเวลา 6 เดือน ในระยะเวลา 6 เดือนนี้ ถือว่าน้อยเกินไปในการที่จะพิจารณาพฤติกรรมของผู้ต้องขังว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีหรือไม่ เพราะอาจมีการสร้างทำพฤติกรรมขึ้นได้เช่นกัน อีกทั้งเกณฑ์ในการเลื่อนชั้นของผู้ต้องขังยังไม่มีความชัดเจนเท่าใดนัก ทำให้ขาดมาตรฐานในการเลื่อนชั้น โดยมากผู้ต้องขังก็จะได้เลื่อนชั้นเกือบทุกคน ซึ่งไม่มีเกณฑ์ในการวัดพฤติกรรมที่แน่นอนว่าผู้ต้องขังเหล่านี้มีความประพฤติที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างแท้จริงหรือไม่นำไปเชื่อมโยงกับประโยชน์ที่ผู้ต้องขังจะได้รับทั้งในเรื่องของการพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุกก็เป็นการง่ายที่ผู้ต้องขังอาจจะสร้างทำพฤติกรรมที่ดีขึ้นได้ เมื่อผู้กระทำผิดเข้าสู่ระบบตามขั้นตอน ก็จะสามารถผ่านกระบวนการต่าง ๆ และเข้าสู่ประโยชน์ต่าง ๆ ที่พึงได้รับจากการพัฒนาพฤตินิสัยของตนเองเพื่อให้ตนเองสามารถพ้นโทษออกมาได้เร็วที่สุดนั่นเอง อีกทั้งกรมราชทัณฑ์ยังไม่มีกฎหมาย มาตรการ หรือแนวทางในการปฏิบัติในการสกัดกั้นผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะเทือนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมได้ จึงเป็นเหตุให้ผู้ต้องขังกลุ่มนี้อาจจะไม่ได้รับการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยอย่างมี

ประสิทธิภาพ ส่งผลให้กลับมาก่อทำผิดซ้ำ สร้างความหวาดกลัวให้กับสังคมตามสื่อที่เห็นในปัจจุบัน

จากสภาพปัญหาข้างต้น กรมราชทัณฑ์โดยศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกองยุติศาสตร์และแผนงานร่วมกับกองทัณฑปฏิบัติ จึงจัดทำข้อมูลผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม ออกเป็น 7 กลุ่มดังนี้

1. พฤติการณ์ฆ่าข่มขืนหรือล่วงละเมิดทางเพศเด็ก (Child murder or Child rape and homicide)
2. พฤติการณ์ฆ่าข่มขืน หรือข่มขืนในลักษณะทารุณโหดร้าย (Rape and Rape-murder crimes)
3. ฆาตกรต่อเนื่อง (Serial murder)
4. ฆาตกรโดยสันดาน/กระทำผิดซ้ำซาก/รุนแรง (Heinous crime)
5. ฆาตกรโรคจิต (Crime committed by a Sociopath or a Psychopath)
6. ฆาตกรที่มีพฤติกรรมโหดร้ายทารุณ (ฆ่าเด็ก/ฆาตกรรมหมู่) (Mass murder)
7. ผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ที่มีกำหนดโทษตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไปถึงประหารชีวิต (Major Drug dealers)

การจัดทำข้อมูลผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวัง 7 กลุ่มของกรมราชทัณฑ์กับประกาศของกระทรวงยุติธรรม เรื่อง กำหนดความผิดในคดีอุกฉกรรจ์ คดีสะท้อนขวัญหรือคดีที่เป็นที่สนใจของประชาชน พ.ศ.2563 เป็นการจัดกลุ่มแบบเดียวกัน ซึ่งการจัดกลุ่มดังกล่าวนำมาสู่ความสนใจของผู้วิจัยในการศึกษาการกำหนดนิยามลักษณะของผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ และศึกษาการกำหนดมาตรการและแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม และการบริหารโทษที่แตกต่างไปจากผู้ต้องขังกลุ่มอื่นเพื่อดำเนินการด้านการแก้ไขป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง สร้างความเชื่อมั่นจากสังคมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง (กรมราชทัณฑ์, 2563)

การศึกษาวิจัย เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายในการกำหนดมาตรการและแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาถึงการกำหนดนิยามลักษณะของผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม ศึกษาการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อพิจารณาจำแนกกลุ่มผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมในประเทศไทยและเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการกระบวนกรแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ แบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเลือกตอบ (Checklist) จากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ด้านอาชญาวิทยา ด้านทัณฑวิทยา ด้านจิตวิทยา และด้านกฎหมาย และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้บริหาร บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ภาคีเครือข่าย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในงานราชทัณฑ์ ผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม ตลอดจนมีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับเจ้าหน้าที่เรือนจำเป้าหมายที่มีส่วนในการกำหนดมาตรการและแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัย ต่อสังคม จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ 1. เรือนจำกลางระยอง 2. เรือนจำกลางคลองเปรม 3. เรือนจำกลางเขาบิน 4. เรือนจำกลางพิษณุโลก 5. เรือนจำกลางบางขวาง ในส่วนการถอดบทเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเชิงนโยบาย ผู้เขียนได้มีการถอดบทเรียนการพัฒนาพฤตินิสัยของกรมราชทัณฑ์ จากผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาในเชิงนโยบายด้วยอีกทางหนึ่ง

แนวคิดและทฤษฎีต่อการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในงานราชทัณฑ์

แนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School) หลักปรัชญาของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม โดยซีซาร์ เบ็คคาเรีย คือ การมีเจตจำนงอิสระ (Free Will) ที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ มีใจความว่า “มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลในการมุ่งแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุดทางด้านวัตถุและในการตัดสินใจเลือกกระทำการหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ มนุษย์จะพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างมีเหตุผลเพื่อพิจารณาและคำนวณถึงผลประโยชน์หรือผลเสียที่จะได้รับการกระทำนั้น ๆ หลังจากนั้นจึงเลือกงดเว้นพฤติกรรมนั้น” (พรชัย ชันดี, ธัชชัย ปิตะนีละบุตร และ อัคริน วัฒนวิบูลย์, 2543) ในแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมนี้นี้ จึงเชื่อว่ามนุษย์มีอิสระในการเลือกที่จะกระทำพฤติกรรมและเมื่อมนุษย์เลือกที่จะทำพฤติกรรมใดแล้ว มนุษย์ย่อมต้องรับผิดชอบต่อพฤติกรรมนั้น ซึ่งถ้าพฤติกรรมนั้นเป็นพฤติกรรมที่ผิดก็ต้องยอมที่จะได้รับการลงโทษด้วยเช่นกัน การต้องโทษจำคุกเป็นการลงโทษทางหนึ่ง เป็นการตัดผู้กระทำผิดออกจากสังคมรวมทั้งเป็นการยับยั้งมิให้ผู้อื่นกระทำการเลียนแบบด้วย

วัตถุประสงค์การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด

แนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาสำนักต่าง ๆ สามารถสรุปเป็นทฤษฎีการลงโทษได้ 4 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทนความผิด (Retributive Theory) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันหรือข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) สองทฤษฎีนี้มาจากแนวคิดของสำนักคลาสสิก (Classical School) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitative Theory) ทฤษฎีนี้มีที่มาจากแนวคิดของสำนักโพสิทีฟ (Positive School) และทฤษฎีการลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม (Social Protection Theory) ซึ่งมาจากแนวคิดของสำนักป้องกันสังคม

การลงโทษเพื่อทดแทนความผิด (Retributive Theory) Kant and Hegal Kant (1999) ได้ให้เหตุผลว่าเป็นที่เห็นชัดอยู่ในตัวว่าการลงโทษเป็นของคู่กับการกระทำผิดเพื่อความยุติธรรมแล้วผู้ซึ่งจงใจทำการอันไม่เป็นธรรมจะต้องถูกลงอาญา ซึ่งได้สัดส่วนพอดีทั้งในสภาพและความหนักเบากับความผิดของเขา ถ้าสังคมไม่ลงโทษผู้กระทำผิดก็เท่ากับสังคมยอมรับรองการกระทำของเขาและด้วยเหตุนี้ก็มีผลเหมือนว่าสังคมเป็นผู้สนับสนุนให้กระทำผิด Kant (1999) ถือหลักนี้อย่างเข้มงวด โดยไม่ยอมรับเหตุผลอย่างอื่นในการลงโทษและได้กล่าวไว้ในหนังสือ Philosophy of Law ว่า “จะใช้การลงโทษเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างอื่นไม่ได้ ไม่ว่าจะเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ถูกลงโทษเองหรือแก่สังคมเป็นส่วนรวมก็ตาม การลงโทษในทุกกรณีจะต้องเนื่องมาจากเหตุว่าบุคคลที่ถูกลงโทษได้กระทำผิดอาญาเท่านั้น ทั้งนี้เพราะเป็นการไม่บังควร ที่จะปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งเพียงเพื่อจะเป็นเครื่องมือให้บังเกิดผลแก่บุคคลอื่น ทุกคนมีสิทธิในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ในอันจะไม่ถูกปฏิบัติเช่นนั้น” Kant (1999) ยอมให้มีข้อยกเว้นจากหลักข้างต้นนี้ได้ 2 ประการ คือ ประการแรก อาจมีการผ่อนเบาโทษให้ลดลงหากปรากฏว่าการลงโทษอย่างหนักโดยดำเนินตามหลักข้างต้นอย่างเคร่งครัดจะเป็นการกระทบกระเทือนความรู้สึกของประชาชน ประการที่สองในเมื่อการปฏิบัติตามหลักข้างต้นอย่างเคร่งครัดจะเป็นการลดจำนวนพลเมืองของรัฐลงจนเกินควร (Hegal, 1999 อ้างถึงใน พรชัย ขันดี, กฤษณพงษ์ พุตระกูล และ จอมเดช ตรีเมฆ, 2558)

การลงโทษเพื่อป้องกันหรือข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) Bentham (1970) กล่าวด้วยว่าการกระทำให้ประชาชนกลัวไม่กล้ากระทำความผิดอาญานั้นจะต้องบังคับโทษโดยมีลักษณะ 4 ประการดังนี้ 1) การลงโทษจะต้องแน่นอน (Certainty) หมายความว่าต้องลงโทษแก่บุคคลทุกคนที่ฝ่าฝืนกฎหมายดังนั้นบุคคลใดที่ทำความผิดจะต้องถูกฟ้องและลงโทษตามกฎหมาย 2) การลงโทษจะต้องมีความรุนแรง

(Severity) หมายความว่า ความร้ายแรงของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดจะต้องร้ายแรงพอที่จะยับยั้งความต้องการในการทำผิด 3) การลงโทษต้องกระทำโดยฉับไว (Celerity) หมายความว่ากระบวนการพิจารณาและลงโทษนั้นจะต้องกระทำไปโดยรวดเร็วมิใช่รอเป็นเวลานานจนคนทั่วไปสืมนับว่าบุคคลนี้ได้กระทำความผิดอย่างไร 4) การลงโทษจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อสาธารณชน (Publicity) หมายความว่า การลงโทษจะต้องกระทำให้สาธารณชนได้เห็นหรือรับทราบ เพื่อผลของการข่มขู่บุคคลทั่วไปการลงโทษเพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิดมีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนหรือแก้ไขหรือเยียวยา รักษาจิตใจของผู้กระทำความผิดให้ลดความรู้สึกต่อต้านกฎหมาย และกลับมามีความเห็นดีเห็นชอบด้วยกับการปฏิบัติตามกฎหมาย ตลอดจนมีความยับยั้งตนเองมิให้คิดหรือกระทำการอันเป็นความผิดอีกต่อไปผลของการลงโทษในลักษณะนี้จึงคล้ายคลึงกับการข่มขู่โดยเฉพาะตัวผู้กระทำความผิดเพราะมีความประสงค์จะมีให้บุคคลนั้นกระทำความผิดขึ้นอีก แต่ต่างกันตรงที่การสร้างแรงจูงใจมิให้กระทำความผิด กล่าวคือ การข่มขู่ใช้การลงโทษที่รุนแรงเป็นวิธีทำให้ผู้นั้นกลัวและเข็ดหลาบ ไม่กล้ากระทำความผิดอีกเมื่อนึกถึงโทษที่ตนเคยได้รับกับผลดีที่จะได้จากการกระทำความผิด แต่การแก้ไขฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิดใช้โทษเป็นเครื่องมือ ทำให้จิตใจของผู้นั้นยอมรับว่าการกระทำความผิดเป็นสิ่งไม่ถูกต้องและตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามกฎหมายแทนการกระทำความผิด ส่วนการลงโทษเพื่อตัดโอกาสมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดมุ่งป้องกันการกระทำความผิดซ้ำโดยวิธีการทำให้หมดโอกาสในการกระทำความผิดเพื่อให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำความผิด วิธีการลงโทษต้องเป็นวิธีที่ทำให้ผู้นั้นหมดโอกาสกระทำความผิด เช่น การประหารชีวิต การเนรเทศ หรือจำคุกมีกำหนดเวลาจนกว่าจะแน่ใจว่าผู้นั้นไม่เป็นอันตรายแก่สังคมอีก

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitative Theory) ทฤษฎีนี้มีความมุ่งหมายเพียงจะป้องกันมิให้บุคคลที่ได้กระทำความผิดมาแล้วกลับมากระทำความผิด

ซ้ำอีกไม่ได้มุ่งหมายจะให้ผลถึงบุคคลอื่นโดยตรง วิธีการตามทฤษฎีนี้คือนอกจากจะพยายามหาทางให้ผู้ที่ได้กระทำผิดมาแล้วเกิดความประสงค์ที่จะยับยั้งไม่กระทำผิดซ้ำอีกแล้วยังจะต้องทำให้ผู้นั้นเกิดความสามารถที่จะยับยั้งเช่นนั้นด้วย มีผู้เห็นว่าไม่ควรใช้คำว่า การลงโทษ (Punishment) แต่ควรใช้คำว่า การปฏิบัติ (Treatment) แทนเพราะการทำให้ได้รับความยากลำบากด้วยการลงโทษไม่น่าจะทำให้คนประพฤติดีขึ้น การลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขโดยใช้โทษจำคุกเป็นแนวคิดของสำนักคลาสสิกด้วยเหตุผลที่ว่า การลงโทษจะทำให้เกิดความกลัวและทำให้เกิดสำนึกว่าการกระทำผิดให้ประโยชน์ไม่คุ้มกับโทษที่ได้รับ ถ้าเป็นโทษจำคุกระยะยาวจะมีผลต่อการปรับปรุงมากยิ่งขึ้นคือ ผู้กระทำผิดเคยชินที่จะไม่ฝ่าฝืนกฎหมายจนกลายเป็นนิสัย ส่วนการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูเป็นแนวคิดของสำนักปฏิฐานนิยมที่เห็นว่าผู้กระทำผิดไม่มีเจตนาในการประกอบอาชญากรรมแต่การกระทำผิดไปเพราะถูกกำหนดโดยปัจจัยที่เกี่ยวกับความบกพร่องทางสภาพร่างกายจิตใจและสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดต้องหาสาเหตุของการกระทำผิดก่อน เมื่อพบสาเหตุจึงแก้ไขที่สาเหตุนั้นโดยดำเนินการแก้ไขผู้กระทำผิดทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่มไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขภายในสถานที่ควบคุมหรือในชุมชน ผู้ที่ทำหน้าที่ในการแก้ไขปรับปรุงฟื้นฟูนั้นควรจะต้องมีความรู้และความชำนาญในการแก้ไขสาเหตุที่เกิดขึ้นตามแขนงสาขาวิชาที่ได้ศึกษามาด้วย เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ดังนั้น วัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด จึงสอดคล้องกับพันธกิจของกรมราชทัณฑ์ได้ในปัจจุบัน ทั้งเน้นถึงการแก้ไขในระหว่างคุมขังและการติดตามช่วยเหลือเมื่อพ้นโทษกลับสู่สังคมเพื่อให้สังคมกลับสู่ความเป็นปกติสุขดังเดิมมากที่สุด

การลงโทษเพื่อปกป้องคุ้มครองสังคม (Social Protection Theory) มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัย โดยวิธีแยกผู้กระทำผิดออกจากสังคมเพื่อตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำผิดได้กระทำผิดขึ้นอีก สำหรับการลงโทษ

เพื่อคุ้มครองสังคมนั้น มีหลักการสำคัญคือการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและอบรม บ่มนิสัยมากกว่าการลงโทษโดยเน้นการคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม ส่วนการลงโทษจะเน้นให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล เพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้เป็นคนดีโดยบัญญัติหลักเกณฑ์ในการป้องกัน ควบคุมและการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดไว้ในกฎหมายอาญาด้วยเช่นหลักเกณฑ์ การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับผู้กระทำผิดเป็นต้นวัตถุประสงค์ใน การลงโทษเพื่อคุ้มครองสังคม จึงเป็นมาตรการเสริมที่สำคัญอันจะนำมาใช้ในการ แก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดที่กลับตัวเป็นคนดียาก ซึ่งมาตรการเสริมดังกล่าว อาจนำมาใช้ในกรณีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษไว้น้อยไปไม่เพียงพอต่อการ ปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดบางประเภทจึงต้องนำมาตราการเสริมมาผนวกใช้ด้วย เช่นการนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับผู้กระทำผิดซ้ำ เป็นต้น (พรชัย ชันดี และคณะ, 2558)

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายในการกำหนดมาตรการและแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้บริหาร กลุ่มภาคีเครือข่าย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มเจ้าหน้าที่เรือนจำที่มีส่วนในการกำหนดมาตรการและแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม และถอดบทเรียนด้านการพัฒนาพฤตินิสัยจากผู้ต้องขัง โดยการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) และเพื่อใช้อภิปรายผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วให้มีความชัดเจนและมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

การศึกษาในครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายเพื่อเก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ

1) การ Checklist เพื่อหาความหมายของผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม “Watch list” จากผู้เชี่ยวชาญ 8 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทันตวิทยา 2) นักทันตวิทยาผู้เชี่ยวชาญ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบการพัฒนาพฤตินิสัย 3) นักทันตวิทยาผู้เชี่ยวชาญ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทันตวิทยา 4) นักทันตวิทยาผู้เชี่ยวชาญ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทันตปฏิบัติ 5) ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา/จิตแพทย์ 6) ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชญาวิทยา 7) ผู้เชี่ยวชาญด้านทันตวิทยา 8) ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) เพื่อกำหนดมาตรการและหาแนวทางในการปฏิบัติที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม “Watch List” แหล่งข้อมูลที่สำคัญ (KIs) ประกอบไปด้วย 4 กลุ่มได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหาร 2) กลุ่มภาคีเครือข่าย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ 3) เจ้าหน้าที่เรือนจำ 4) กลุ่มผู้ต้องขัง

กลุ่มผู้บริหารจำนวน 9 คน ได้แก่ 1) อธิบดีกรมราชทัณฑ์ 2) รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์ 3) ผู้บัญชาการเรือนจำกลางระยอง 4) ผู้บัญชาการเรือนจำกลางคลองเปรม 5) ผู้บัญชาการเรือนจำกลางเขาบิน 6) ผู้บัญชาการเรือนจำกลางพิษณุโลก 7) ผู้บัญชาการเรือนจำกลางบางขวาง 8) ผู้อำนวยการกองทัณฑปฏิบัติ 9) ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

กลุ่มภาคีเครือข่าย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 คน ได้แก่ 1) คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมระดับจังหวัด (กพยจ.) 2) คณะกรรมการศูนย์เฉพาะกิจ

เฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน (JSOC) : (Safety Observation Ad hoc Center, Ministry of Justice) 3) คณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยนักโทษเด็ดขาดที่ต้องเฝ้าระวังฯ (ระดับกระทรวง) 4) คณะกรรมการพักการลงโทษ 5) คณะกรรมการลดวันต้องโทษจำคุก 6) นักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญภายนอกกรมราชทัณฑ์

กลุ่มเจ้าหน้าที่เรือนจำ ที่มีส่วนในการกำหนดมาตรการและแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมเรือนจำที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเรือนจำความมั่นคง (Maximum Security Prison) ทั้งหมด 5 แห่ง แห่งละ 2-3 คน เนื่องจากเป็นเรือนจำที่มีผู้ต้องขังที่อยู่ในกลุ่ม Watch List ตามประกาศกระทรวงยุติธรรมจำนวนสูงที่สุด

กลุ่มผู้ต้องขัง จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้ต้องขังที่ถูกกำหนดว่าเป็นกลุ่มที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม “Watch List” เพื่อลดบทเรียน ปัญหาอุปสรรคในการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยของกรมราชทัณฑ์

การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) ได้พัฒนาขึ้นมาจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ต้องขัง กับกลุ่มผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ซึ่งสร้างขึ้นตามหลักวิชาการโดยประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์มีจุดมุ่งหมายในการได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายเฉพาะของผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมและการกำหนดมาตรการและแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมการสัมภาษณ์ผู้ต้องขังที่ถูกกำหนดว่าเป็นผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมเพื่อลดบทเรียนในการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยของกรมราชทัณฑ์ รวมทั้งประเด็นปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติกับผู้ต้องขังกลุ่มดังกล่าว

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคุณภาพ ได้ดำเนินการ ดังนี้ คือ ผู้ศึกษาได้ให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความชำนาญในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือในการวิจัยตามวิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) จากนั้นผู้ศึกษาได้แก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ศึกษาได้หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าความสอดคล้องหรือดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป การคำนวณ IOC ของผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญได้คะแนน ดังนี้

การกำหนดนิยามลักษณะของผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม การแบ่งประเภทของผู้ต้องขังตามพฤติการณ์การกระทำผิดออกเป็น 7 ประเภท ค่าเฉลี่ยรวม = 0.81 สรุปว่า ใช้ได้

การประเภทของอาชญากรรมที่ควรจัดอยู่ในกลุ่มที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม แบ่งตามการละเมิดกฎหมายหรือจารีตประเพณี แบ่งตามศาสตร์ทางจิตวิทยา แบ่งตามความเสียหายและความรุนแรงต่อเหยื่อ ค่าเฉลี่ยรวม = 0.85 สรุปว่า ใช้ได้

องค์ประกอบของผู้ต้องขังที่จัดอยู่ในกลุ่มที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม ค่าเฉลี่ยรวม = 0.75 สรุปว่า ใช้ได้

โดยผลของค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 ประเด็น = $0.81 + 0.85 + 0.75 / 3 = 0.8$ สรุปว่า ใช้ได้

จริยธรรมของการวิจัยในคน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ดำเนินการเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอการพิจารณาจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยรังสิตหลังจากสอบโครงร่าง วิทยานิพนธ์ก่อนดำเนินการวิจัยและเก็บข้อมูล และได้รับการแจ้งผลการพิจารณา รับรองโครงการวิจัย (Certificate of Approval) ตามเอกสารคำรับรองการทำวิจัย ในคน เลขที่ COA.No.RSUERB 2021- 016 ลงวันที่ 9 มีนาคม 2564

ผลการศึกษา

1. การกำหนดนิยามลักษณะของผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรม สะเทือนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม

การกำหนดนิยามลักษณะของผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรม สะเทือนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม ถือเป็นเรื่องใหม่ซึ่งไม่เคยมีปรากฏในงาน ราชทัณฑ์มาก่อน ที่มาของกำหนดแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวัง การก่ออาชญากรรมสะเทือนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม เกิดขึ้นเนื่องจากกระแสสังคม ที่มีต่อข่าวการก่อเหตุกระทำผิดซ้ำของอาชญากรที่มีพฤติการณ์การกระทำผิดที่ รุนแรงและทำให้สังคมเกิดความหวาดกลัว โดยเฉพาะในกรณีของนายสมคิด พุ่มพวง และ ไอซ์ หีบเหล็ก ที่ทำให้สังคมตั้งคำถามถึงกระบวนการในการแก้ไข พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังของ กรมราชทัณฑ์ ส่งผลให้กระทรวงยุติธรรมและ กรมราชทัณฑ์ตระหนักในความสำคัญของปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ

กระทรวงยุติธรรมได้มีประกาศ เรื่อง กำหนดความผิดในคดีอุกฉกรรจ์ คดีสะเทือนขวัญหรือคดีที่เป็นที่สนใจของประชาชน พ.ศ.2563 เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและป้องกันผลกระทบด้านความปลอดภัยให้กับสังคมในกระบวนการ แก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังตามหลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา และให้

การปฏิบัติงานตามภารกิจของกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ในด้านการควบคุมแก้ไข พัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขัง เพื่อคืนคนดีมีคุณค่าสู่สังคม เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจึงได้ออกประกาศไว้ ณ วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2563 ดังนี้

ข้อ 1 ความผิดในคดีอุกฉกรรจ์ คดีสะเทือนขวัญ หรือคดีที่เป็นที่สนใจของประชาชน ดังต่อไปนี้ ให้จัดชั้นนักโทษเด็ดขาดเข้าใหม่อยู่ในชั้นต้องปรับปรุงมาก

(1) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

(ก) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ตามมาตรา 135/1 มาตรา 135/2 มาตรา 135/3 และมาตรา 135/4

(ข) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ตามมาตรา 218 และ 222 และมาตรา 224

(ค) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามมาตรา 276 วรรคสอง วรรคสาม มาตรา 277 วรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ มาตรา 277 ทวิ มาตรา 277 ตริ มาตรา 278 วรรคสาม วรรคสี่ มาตรา 279 วรรคสี่ วรรคห้า วรรคหก วรรคเจ็ด มาตรา 280 มาตรา 282 วรรคสาม มาตรา 283 วรรคสาม และมาตรา 285

(ง) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ตามมาตรา 288 เว้นแต่กรณีตามมาตรา 69

(จ) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ตามมาตรา 289

(ฉ) ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง ตามมาตรา 313

(ช) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรคสี่ วรรคห้า มาตรา 339 ทวิ วรรคสี่ วรรคห้า มาตรา 340 วรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า มาตรา 340 ทวิ วรรคสี่ วรรคห้า วรรคหก และมาตรา 340 ตริ

(2) ความผิดฐานผลิต นำเข้าหรือส่งออก หรือผลิต นำเข้าหรือส่งออก เพื่อจำหน่ายหรือจำหน่ายหรือมีไว้ครอบครองเพื่อจำหน่าย ตามกฎหมายว่าด้วย ยาเสพติดให้โทษ กฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และศาล มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ถึงตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต ซึ่งประกาศ ณ วันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2563

จากการนิยามความหมายของกลุ่มผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมจึงมีขอบเขตที่แคบลงว่าผู้ต้องขังกลุ่มใดที่มีพฤติกรรมอยู่ในกลุ่มผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม (Watch list) โดยยึดตามมาตราทางกฎหมายเป็นหลัก อย่างไรก็ตามยังมีข้อถกเถียงถึงการกำหนดเกณฑ์ถึงคุณลักษณะของผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมดังกล่าว ที่อาจยังไม่ชัดเจนในการใช้ข้อกำหนดมาตราของกฎหมาย เพราะอาจทำให้ผู้ต้องขังบางรายซึ่งไม่ได้มีพฤติกรรมที่รุนแรงถึงขนาดที่อยู่ในกลุ่มดังกล่าว ถูกจำกัดสิทธิ ประโยชน์ที่พึงได้รับ โดยการศึกษาในครั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า นิยามความหมายของผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม ควรยึดเกณฑ์หรือคุณสมบัติดังนี้

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อการนิยามของกระทรวงยุติธรรมที่แบ่งประเภทของผู้ต้องขังตามพฤติการณ์การกระทำความผิดออกเป็น 7 ประเภท ทั้งหมดเห็นด้วยกับประเภทที่ 1 - 6 ได้แก่ ช่มชู้หรือล่วงละเมิดทางเพศเด็ก (Child murder or Child rape and homicide) ช่าช่มชู้หรือช่มชู้ในลักษณะทารุณโหดร้าย (Rape and Rape - murder crimes) ฆาตกรต่อเนื่อง (Serial murder) ฆาตกรโดยสันดาน กระทำความผิดซ้ำซากรุนแรง (violent offences recidivism) ฆาตกร

โรครจิต (Crime committed by a Sociopath or a Psychopath) ฆาตกรที่มีพฤติกรรมโหดร้ายทารุณ (ฆ่าเด็ก/ฆาตกรรมหมู่) (Mass murder) ยกเว้นประเภทที่ 7 คือ ผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ที่มีกำหนดโทษตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไปถึงประหารชีวิต (Major Drug dealers) เนื่องจาก เป็นความผิดที่กฎหมายกำหนด Mala Prohibita ซึ่งไม่ใช่ความผิดที่เกิดจากมูลเหตุจูงใจที่ต้องการทำลายชีวิตผู้อื่นและมุ่งหวังทรัพย์สินเป็นหลัก เป็นกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะที่ควรมีรูปแบบการดูแลเฉพาะทาง และควรได้รับการเฝ้าระวังเป็นพิเศษ แต่อาจไม่จำเป็นต้องเรียกว่า เป็นกลุ่มอาชญากรรมสะท้อนขวัญ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นสอดคล้องกับ ความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการกำหนดนิยาม ที่ต้องมีเกณฑ์เป็นพฤติกรรมการกระทำผิดที่อาชญากรกระทำด้วยความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อเหยื่อ ผู้เสียหายและสังคม จนเกิดความหวาดกลัว มีแนวโน้มที่ไม่สามารถแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ หากอยู่ในสังคมจะส่งผลเสียหายและเป็นอันตรายต่อสังคม

โดยสรุปแล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่า การกำหนดนิยามของผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม หมายถึง “กลุ่มผู้ต้องขังที่มีลักษณะพฤติกรรมการกระทำผิดที่อาชญากรกระทำด้วยความรุนแรง ส่งผลกระทบต่อเหยื่อ ผู้เสียหายและสังคมจนเกิดความหวาดกลัว” โดยมีพฤติการณ์กระทำความผิดในลักษณะความผิด ได้แก่ ข่มขืนหรือล่วงละเมิดทางเพศเด็ก ฆ่าข่มขืนหรือข่มขืนในลักษณะทารุณโหดร้าย ฆาตกรต่อเนื่อง ฆาตกรโดยสันดาน กระทำผิดซ้ำซากรุนแรง ฆาตกรโรครจิต ฆาตกรที่มีพฤติกรรมโหดร้ายทารุณ (ฆ่าเด็ก/ฆาตกรรมหมู่) ยกเว้น คดียาเสพติด เนื่องจากในทางอาชญาวิทยาถือว่าอาชญากรรมยาเสพติดจัดอยู่ในประเภท Victimless Crime เป็นอาชญากรรมไร้เหยื่อ หรือในกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดก็มีเป้าหมายหรือแรงจูงใจเกี่ยวกับทรัพย์สินเป็นหลัก ลักษณะพฤติการณ์จึงไม่จัดให้อยู่ในกลุ่มที่สร้างความสะท้อนขวัญให้กับสังคม

ประกอบกับ National Institute of Justice (NIJ) ได้ให้ความหมายอาชญากรรม ความรุนแรง (Violent Crime) หมายถึง อาชญากรรมรุนแรงที่เหยื่อจะได้รับ อันตรายหรือคุกคามด้วยความรุนแรง อาชญากรรมที่รุนแรง รวมถึงการข่มขืนและการล่วงละเมิดทางเพศ การโจรกรรม การทำร้ายร่างกายและการฆาตกรรมซึ่งไม่ได้กำหนดนิยามเกี่ยวกับคดีอาชญากรรมด้วยเช่นกัน

จากการให้คำนิยามของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยสามารถสรุปนิยามลักษณะของผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมได้ว่าหมายถึง “กลุ่มผู้ต้องขังที่มีลักษณะพฤติกรรมการกระทำความผิดที่อาชญากรรมกระทำด้วยความรุนแรง ส่งผลกระทบต่อเหยื่อ ผู้เสียหายและสังคมจนเกิดความหวาดกลัว” โดยต้องมีการพิจารณาลักษณะพฤติการณ์การกระทำความผิด ตามรายละเอียดของพฤติการณ์การกระทำความผิด ดังนี้ ข่มขืนหรือล่วงละเมิดทางเพศเด็ก ข่าข่มขืนหรือข่มขืนในลักษณะทารุณโหดร้าย ฆาตกรต่อเนื่อง ฆาตกรโดยสันดาน กระทำความผิดซ้ำซากรุนแรง ฆาตกรโรคจิต ฆาตกรที่มีพฤติกรรมโหดร้ายทารุณ (ฆ่าเด็ก/ฆาตกรรมหมู่)

โดยต้องมีการพิจารณาลักษณะพฤติการณ์ของการกระทำความผิดที่อาชญากรรมกระทำรายละเอียดของพฤติการณ์การกระทำความผิดดังนี้

การข่มขืนและล่วงละเมิดทางเพศ ได้แก่

1) พวกล่วงเกินทางเพศกับเด็ก (Child Molester) ผู้ใหญ่ที่ชอบสัมผัสหรือ ลูบไล้เด็กเพื่อความพึงพอใจด้านเพศ มีการใช้กำลังในการบังคับข่มขู่เหยื่อ เพื่อกระทำความผิดทางเพศ บ่อยมากกว่าในพวก Pedophilia

2) พวกชอบมีเพศสัมพันธ์กับเด็ก (Pedophilia) พวกวิปริตที่รักเด็ก (Perverse lover of children) คนที่รักเด็กและใช้เด็กเพื่อความพึงพอใจด้านเพศของตน ซึ่งมีระดับตั้งแต่การกอดรัดลูบไล้ด้วยความรักไปจนถึงการฆาตกรรมและ

ชำแหละศพ เป็นการแสดงความพ้อฝันที่น่าพิงพอใจ ในการกระทำทางเพศกับเด็ก ก่อนวัยเจริญพันธุ์อย่างซ้ำ ๆ หรือใช้วิธีการเฉพาะเพื่อให้ประสบความสำเร็จกับความตื่นเต้นทางเพศ จัดเป็นประเภทหนึ่งของ กามวิปริต (paraphilia) ที่ผู้ใหญ่หรือวัยรุ่นอายุ 16 ปี หรือมากกว่า มีความรู้สึกทางเพศที่รุนแรงและซ้ำ ๆ หรือมีจินตนาการทางเพศต่อเด็กก่อนวัยเจริญพันธุ์

ถ้าแบ่งรูปแบบของการข่มขืนตามแรงกระตุ้นและพฤติกรรมที่เป็นสาเหตุแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะดังนี้

1) การข่มขืนอันเนื่องมาจากอำนาจ (Power Reassurance Rapist) เป็นการข่มขืนที่ผู้ข่มขืนต้องการจะพิสูจน์ความเป็นชายของตัวเอง โดยมีรูปแบบการสร้างความปลอดภัยให้กับเหยื่อ เช่น การลอบแอบเข้าไปนอนรออยู่ในห้องนอน หรือซ่อนตัวอยู่ที่เบาะนั่งด้านหลังรถยนต์ของเหยื่อและ เลือกเหยื่อจากการแอบดูหรือเฝ้าวาเหยื่อในที่ต่าง ๆ ซึ่งจะพบนักข่มขืนในรูปแบบนี้มากที่สุด

2) การข่มขืนที่ใช้กำลังที่รุนแรง (Power Assertive Rapist) เป็นการข่มขืนที่ต้องการ แสดงอำนาจที่เหนือกว่าโดยใช้กำลังความรุนแรง อาจจะกลับมาข่มขืนเหยื่อคนเดิมซ้ำอีก

3) การข่มขืนเพื่อแก้แค้น (Anger Retaliatory Rapist) เป็นการข่มขืนโดยการจู่โจมอย่างรวดเร็วเพื่อต้องการแก้แค้นด้วยความโกรธโดยมีความสุขและความพอใจที่ได้ทำร้ายฝ่ายตรงข้าม รวมไปถึงการทำลายความรู้สึกทางคำพูดเพื่อเป็นการแก้แค้น ในขณะที่ผู้กระทำมักไม่ได้รับความพึงพอใจทางเพศหรือได้รับเพียงเล็กน้อยจากการข่มขืน

4) การข่มขืนโดยทำให้ผู้อื่นเจ็บปวด (Anger Excitation Rapist) เป็นการข่มขืนที่ ผู้กระทำมีความสุขอย่างมากที่ได้เห็นอีกฝ่ายได้รับความทุกข์ทรมานจากการกระทำของตน (sexual sadism) มากกว่าความสุขที่จะได้รับจากการ

ปลดปล่อยทางเพศจากการข่มขืน อันเป็นการปลดปล่อย ความเพ้อฝัน (Fantasy) มีความสามารถในการล่าเหยื่อและมักจะจบลงด้วยการฆ่าในที่สุด

5) การข่มขืนที่เกิดขึ้นจากโอกาส (Opportunistic Rapist) เป็นการข่มขืนที่ไม่ได้มีการ วางแผนล่วงหน้ามาก่อน โดยมีแรงจูงใจหลักจากความต้องการทางเพศอย่างทันทีทันใด ซึ่งมักจะมีการใช้ แอลกอฮอล์และยาเสพติดร่วมด้วย

6) การข่มขืนโดยแก๊ง (Gang Rapist) เป็นการข่มขืนโดยยอมรับและทำตามพฤติกรรมของกลุ่ม เพื่อแสดงให้เห็นว่าในกลุ่มเป็นพวกเดียวกัน สามัคคีกัน

การฆาตกรรมต่อเนื่อง (Serial Killer) หมายถึง ผู้ที่ฆ่าตั้งแต่สามครั้งขึ้นไป ในแต่ละเหตุการณ์ที่แยกจากกัน โดยมีระยะเวลาที่ลงมือฆ่าห่างกัน อาจจะเป็นวัน หรือ เป็นเดือน หรือเป็นปีก็ได้ หรือเป็นนักฆ่าต่อเนื่อง ประเภทที่ออกล่าเหยื่อไปเรื่อย ๆ (Geographically transient serial murderers) เพื่อหลบหนีการสืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ และมักสร้างความสับสนให้กับเจ้าหน้าที่

นอกจากนี้ อาจจะเป็นนักฆ่าในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มทารุณโหดร้ายหรือน่าสะพรึงกลัว (The Lust or Thrill hedonistic) โดยพวกนี้จะปลดปล่อยความสุขทางเพศผ่านการฆ่า จึงใช้เวลานานในกระบวนการฆ่า เช่น การทรมาน

2) กลุ่มที่ต้องการมีอำนาจเหนือกว่า หรือ ต้องการควบคุมเหยื่อ (The Power/Control Serial Killer) พวกนี้จะมีความสุขจากการได้ครอบงำและใช้อำนาจเหนือเหยื่อ พวกนี้ไม่ได้เจ็บป่วยทางจิต แต่เขาเลือกใช้ชีวิตตามแนวทางของตัวเอง พวกนี้มักเลือกใช้อาวุธที่ถือด้วยมือ โดยมีแนวโน้มที่จะใช้การรัดคอเหยื่อ

การสังหารหมู่ (Mass Murder) เป็นการฆ่าคนจำนวนมากในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ประเภทที่เลือกเป้าหมายพิเศษ ที่ฆาตกรเชื่อว่าเป็นสาเหตุให้ตนเกิดความเครียดกดดัน

2) ประเภทที่เลือกเป้าหมายที่ไม่รู้จัก แต่เป็นกลุ่มที่ตัวเองไม่ชอบ โดยมักจะถูกกระตุ้นโดยความเกลียด ที่คุกรุ่นอยู่ จนกระทั่งมีเหตุการณ์พิเศษเป็นตัวกระตุ้นจุดให้เดือดขึ้นมา

สำหรับการสังหารหมู่ สามารถแบ่งเป็น 10 แบบ (Mass Murderer Classification)

1) พวกสังหารในครอบครัว (Family Slayer) คนร้ายจะฆ่าคนในครอบครัวและฆ่าตัวเองตายตาม

2) พวกฆ่าเพื่อผลประโยชน์ (Murderer for Profit) อาจฆ่าคนในครอบครัวหรือคนกลุ่มอื่น เช่น เพื่อนร่วมงาน เพื่อประโยชน์ทางวัตถุ

3) พวกฆ่าเพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศ (Murderer for Sex) มีเป้าหมายเพื่อการทรมาณทางเพศ การข่มขืน การฆาตกรรมเหยื่อ

4) พวกหน่วยจู่โจม (Pseudo - Commando) เป็นพวกหมกมุ่นอยู่กับปืน และมีความเพ้อฝันที่จะฆ่า

5) พวกนักฆ่าที่ลงมือแล้วหลบหนี (Set – and – Run - Killer) เป็นพวกที่มีการวางแผนหลบหนีหลังจากลงมือ โดยอาจใช้การใช้ยาพิษ หรือจูดไฟเผา

6) พวกนักฆ่าโรคจิต (Psychotic Killer) เป็นพวกที่ทุกข์ทรมานจากความเจ็บป่วยทางจิตเรื้อรัง

7) พวกลูกจ้างที่ไม่มีความพอใจ (Disgruntled Employee) หาทางแก้แค้นเพื่อนหรือนายจ้าง ในความผิดที่อาจจะจริงหรือคิดมโนไปเอง

8) พวกนักฆ่าที่เป็นสาวก (Disciple – Type Killer) ฆ่าตามคำสั่งผู้นำที่มีความน่าศรัทธา (Charismatic Killer)

9) พวกฆ่าจำนวนมากตามลัทธิอุดมการณ์ (Ideological Mass Murderer) โดยผู้นำนา粹รธาโน้ม้นำชักจูงให้คนอื่นฆ่าตัวตายหรือฆ่าผู้อื่น

10) พวกฆ่าจำนวนมากตามสถาบัน (Institutional Mass Murderer) การได้รับคำสั่งจากผู้นำของตนให้ก่ออาชญากรรม มักพบในการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์

“ไซโคพาธ” (Psychopaths) ฆาตกรที่ไม่สามารถระบุเหตุจูงใจในการก่ออาชญากรรมได้อย่างชัดเจน เป็นหนึ่งในกลุ่มของโรคบุคลิกภาพผิดปกติแบบต่อต้านสังคม (Antisocial Personality Disorder) โดยมีลักษณะ ขาดความเห็นใจผู้อื่น ขาดความสำนึกผิด ความรู้สึกด้านชาไม่เกรงกลัว ขาดความยับยั้งชั่งใจ เอาตัวเองเป็นจุดศูนย์กลาง

สาเหตุของอาการไซโคพาธ

1) ทางกาย มีความผิดปกติของสมอง โดยเฉพาะสมองส่วนหน้า และสมองส่วนอะมิกดาลา

2) ความผิดปกติของสารเคมีในสมอง อาจเกิดจากอุบัติเหตุทางสมอง และพันธุกรรมรวมไปถึงความผิดปกติของฮอร์โมน Estosterone, Serotonin และ Cortisol

3) ด้านจิตใจ และสังคม ถูกกระทำทารุณกรรมในวัยเด็ก ถูกเลี้ยงดูแบบละเลย เพิกเฉย

4) อาชญากรรมในครอบครัว ความแตกแยกในครอบครัว สภาพสังคมรอบตัวที่โหดร้าย

จะเห็นได้ว่าการนิยามลักษณะของผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากเราไม่ได้กำหนดนิยามลักษณะผู้ต้องขังฯ ไว้อย่างชัดเจน จะทำให้การกำหนดหลักเกณฑ์ การกำหนดมาตรการเพื่อการปฏิบัติ การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง

ดังกล่าวไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายด้วยเช่นกัน ในส่วนต่อไปผู้วิจัยจะได้นำเสนอถึงการกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อพิจารณาจำแนกกลุ่มผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมในประเทศไทย

2. การกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อพิจารณาจำแนกกลุ่มผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมในประเทศไทย

หลักเกณฑ์ในการกำหนดกลุ่มผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม เนื่องจากการประกาศของกระทรวงยุติธรรม ได้ยึดหลักเกณฑ์ตามกฎหมายและกำหนดโทษ ตลอดจนประเภทคดีเป็นหลัก ถือเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์แบบกว้างที่ยังทำให้ไม่สามารถถ่วงน้ำหนักที่เป็นกลุ่มผู้ต้องขังที่มีความเสี่ยงต่อสังคมได้อย่างเหมาะสม แต่ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกกลุ่มมีความเห็นว่าแนวทางการปฏิบัติกับผู้ต้องขังที่ต้อง เฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม ควรจะมีความแตกต่างจากผู้ต้องขังทั่วไป ทั้งในเรื่องของพฤติกรรมความรุนแรง ต้องศึกษาหาสาเหตุการกระทำความผิดอย่างละเอียด เพราะส่วนใหญ่เป็นผู้ต้องขังที่มีปัญหาซับซ้อน มีปัญหาจากหลายสาเหตุ ควรมีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังซึ่งเป็นการแยกผู้ต้องขังกลุ่มที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมออกจากผู้ต้องขังทั่วไป โดยใช้กลไกของคณะกรรมการและสหวิชาชีพ ในการวิเคราะห์ผู้ต้องขังที่เข้าข่ายแต่ละราย ทั้งนี้ จะต้องพิจารณาจากภูมิหลัง ประวัติการกระทำความผิด พฤติการณ์กระทำความผิด และการคาดการณ์ความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกกลุ่มให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับมาตรการและแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญ โดยระบุว่ากรมราชทัณฑ์ต้องมีการกำหนดมาตรการในการควบคุม และการแก้ไข

ฟื้นฟูพฤติกรรมกับผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมให้มีความเหมาะสมกับพฤติการณ์การกระทำผิดต้องวิเคราะห์มูลเหตุของการกระทำผิด ภูมิหลัง ประวัติการกระทำผิด โดยต้องมีการจัดเก็บข้อมูลตั้งแต่รับตัวเข้ามาในเรือนจำ มีการจัดทำ Case Study เพื่อกำหนดแผนการปฏิบัติกับผู้ต้องขังรายบุคคล (Sentence Plan) ในการควบคุม และแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูพัฒนากลุ่มผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมย่อมมีความละเอียดอ่อนและมีกระบวนการในเชิงลึกในการขัดเกลามีระยะเวลาที่เหมาะสมและต้องประเมินในทุกมิติ โดยผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านอย่างจริงจัง ผู้ต้องขังในกลุ่มที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมควรได้รับโทษให้นานขึ้นเพื่อตัดโอกาสในการออกไปกระทำผิดซ้ำ โดยให้ความแก่ชราทำลายความเป็นอาชญากรของเขา และควรมีการรวมกลุ่มผู้ต้องขังดังกล่าวด้วยกัน เวลาที่จะนำเข้าสู่โปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤติกรรมจะได้มีความชัดเจนขึ้น หรือเพื่อป้องกันไม่ให้มีการเลียนแบบพฤติกรรม เรียนรู้พฤติกรรมกับผู้ต้องขังอื่น เพราะถือว่าเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง ในต่างประเทศมีแนวทางปฏิบัติกับผู้ต้องขังคดีความรุนแรง เช่น สหรัฐอเมริกา มีโปรแกรม Long-Term Segregation Unit Houses เป็นโปรแกรมที่เน้นกลุ่มผู้ต้องขังที่มีปัญหาที่ต้องโทษจำคุกระยะยาว โดยจะเน้นการควบคุมที่เข้มงวดและงดการให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ต้องขังที่ต้องโทษสูงหรือจัดเป็นผู้ต้องขังที่มีความเสี่ยงสูง ในประเทศสิงคโปร์ก็มีโปรแกรมเฉพาะด้านความรุนแรง “MANALIVE” โดยโปรแกรมหากล่าวจะเป็นโปรแกรมที่จะเน้นถึงการเปลี่ยนแปลงและความหวัง เป็นโปรแกรมที่ประยุกต์จากในด้านความต้องการของผู้ต้องขังในด้านความเสี่ยง ความต้องการ และความสามารถที่จะดำเนินการได้ ซึ่งจากการนำโปรแกรมหากล่าวมาใช้กับผู้ต้องขังที่ก่อความผิดที่เกี่ยวข้องกับ

ความรุนแรง โดยการศึกษายังพบว่า โปรแกรมดังกล่าวประสิทธิภาพในการใช้กับผู้ต้องขังที่มีความเสี่ยงสูงที่มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในการก่อคดีสำหรับในประเทศไทยนั้น ก็ควรมีโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะรายในระยะยาว Long-Term เช่นเดียวกัน ซึ่งจากการศึกษาโปรแกรมการแก้ไขเฉพาะรายสำหรับกลุ่มผู้ต้องขังดังกล่าวนี้ในขณะนี้กรมราชทัณฑ์อยู่ระหว่างการร่างการศึกษาโปรแกรมการแก้ไขสำหรับผู้ต้องขังต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม (Watch list) เห็นควรเร่งดำเนินการจัดทำโปรแกรมเฉพาะขึ้นเพื่อแก้ไขฟื้นฟู พัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังกลุ่มนี้เป็นการเฉพาะ

กฎหมายและมาตรการของต่างประเทศที่ใช้ในการลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดซ้ำพบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสิงคโปร์ ให้ความสำคัญกับการลงโทษผู้กระทำผิดซ้ำด้วยโทษจำคุกที่ยาวนาน เพื่อตัดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดซ้ำบางประเภทให้ได้มากที่สุด ส่วนประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมาย เพิ่มโทษผู้กระทำผิดซ้ำที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย ในขณะเดียวกันก็พบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสิงคโปร์ต่างให้ความสำคัญกับทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดซ้ำด้วยการนำหลักการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดตามหลักความเสี่ยง - ความต้องการ - การตอบสนอง (Risk-Need-Responsivity) ที่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่มีความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำสูงให้ตรงกับปัจจัย อันนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมายของบุคคลดังกล่าว เพื่อลดความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำให้ได้มากที่สุดมาใช้แก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างจริงจังจนได้ผลเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง สำหรับประเทศญี่ปุ่นก็มีกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับโทษที่มีวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดด้วยกระบวนการยุติธรรมในทุกกระบวนการบังคับโทษ และยังมี การนำพัฒนาการของผู้ต้องขังในการแก้ไขฟื้นฟูตนเองและความเสี่ยงใน

การกระทำผิดซ้ำไปเชื่อมโยงกับการพิจารณาพักการลงโทษอีกด้วย (เอกมล ลวดลาย, 2663)

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความคิดเห็น โดยสรุปแล้วมาตรการและแนวทางปฏิบัตินั้น ควรจะมีการกำหนดเป็นระยะ เพื่อส่งผลต่อการปฏิบัติที่โดยกำหนดเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะสั้นและระยะยาว มาตรการระยะสั้น คือ การทำให้สังคมรับรู้ว่ามีบุคคลอันตรายอยู่ในสังคมนั้น จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน Justice Safety Observation Ad hoc Center (JSOC) เพื่อทำหน้าที่เฝ้าระวังผู้พ้นโทษ มีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ EM มาใช้ในการติดตามตัวเพื่อควบคุมความเสี่ยงของการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดที่ได้รับการพักการลงโทษและให้อาสาสมัครคุมประพฤติเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตาม มาตรการระยะยาว คือ การเพิ่มเติมมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมด้วยการออกกฎหมาย เช่น หลังพ้นโทษแล้วต้องมีระยะเวลาในการติดตาม อย่างน้อย 3-5 ปี หรืออาจจะใช้ EM ในการติดตามตลอดชีวิต หรือจนกระทั่งแพทย์ลงความเห็นว่าคุณคนนั้นเป็นคนที่ไม่อันตรายแล้ว กระทรวงยุติธรรมต้องมีการยก่างกฎหมายเป็นกรอบการดำเนินการที่สำคัญและเป็นเกราะป้องกันภัยอันตรายในสังคม นำกฎหมายนักโทษคดีร้ายแรง คดีอุกฉกรรจ์ คดีสะเทือนขวัญ กระทำผิดซ้ำซาก ออกบังคับใช้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของไทย สร้างความมั่นใจ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งจะส่งผลถึงภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ประเทศไทยในด้านการท่องเที่ยว และการลงทุนในอนาคต โดยเจตนารมของกฎหมาย ให้มีการดำเนินการกับผู้พ้นโทษลักษณะพิเศษ คือมีการเฝ้าระวังหลังพ้นโทษ มีการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะราย และมีการดูแลทางการแพทย์ในการบำบัดรักษา เพื่อไม่ให้ผู้พ้นโทษกระทำผิดซ้ำซากและ

เป็นการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเป็นการคืนคนดีมีประสิทธิภาพสู่สังคมไทย

ปัจจัยความสำเร็จของการกำหนดมาตรการและแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการแก้ไข และได้รับความร่วมมือจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านจิตวิทยา ด้านอาชญาวิทยา ด้านกฎหมาย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรการและแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังดังกล่าว ทั้งมาตรการระหว่างต้องโทษและมาตรการภายหลังพ้นโทษ การสร้างความเข้าใจให้กับผู้บริหารเรือนจำ/ทัณฑสถาน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเรือนจำ/ทัณฑสถาน เพื่อช่วยส่งเสริมภารกิจ พร้อมให้ความร่วมมือในการแก้ไข พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังกลุ่มนี้ให้เป็นรูปธรรม รวมถึงความสำเร็จของการบูรณาการกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อป้องกันและเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญของผู้พ้นโทษที่มีลักษณะพิเศษให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป้าหมายการสร้างเชื่อมั่นในชีวิตและความปลอดภัยให้แก่ประชาชนและการไม่ให้ผู้ต้องขังกลับมากระทำผิดซ้ำอีกต่อไป

โดยสรุป ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากเป้าหมายของนโยบายการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกลุ่มนี้ยังไม่ชัดเจนตามประกาศกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ 24 มีนาคม 2563 ได้กำหนดไว้เพียงความผิดในคดีอุกฉกรรจ์สะท้อนขวัญหรือคดีที่ประชาชนให้ความสนใจ โดยระบุเฉพาะความผิดตามกฎหมาย เพื่อจัดชั้นนักโทษเด็ดขาดเข้าใหม่ให้อยู่ในชั้นต้องปรับปรุงมาก และให้เป็นดุลพินิจของคณะกรรมการฯ ในการพิจารณาเท่านั้น ยังขาดหลักเกณฑ์ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังกลุ่มที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม หากพิจารณาแนวทางหรือมาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบัน ขณะนี้ต้องมองเป็น 3 ส่วน คือ

แนวทางที่เรื้อรังจำใช้อยู่เป็นปกติ แนวทางที่กำลังพัฒนาให้มีความเหมาะสม และแนวทางที่ควรจะเป็นในอนาคต จะต้องมีการออกแบบแนวทางด้านทัศนคติและการควบคุม ให้มีความสอดคล้องกันด้วย เพื่อให้เห็นว่าผู้ต้องขังกลุ่มนี้มีความพิเศษกว่าผู้ต้องขังกลุ่มอื่น โดยเฉพาะแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมนิสัย ที่อาจมีความจำเป็นต้องให้การพัฒนาอย่างต่อเนื่องในระยะยาว บางรายอาจต้องตลอดระยะเวลาการต้องโทษ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนและต้องใช้เวลาในการพัฒนา มีการทดลองมาตรการการปฏิบัติ ควรจะมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อค้นหาแนวทางที่มีความเหมาะสมในอนาคตตามสภาพสังคมและบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

3. การพัฒนาแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรม สะเทือนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม

การพัฒนาแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เฝ้าระวังการก่ออาชญากรรม สะเทือนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม ต้องมีแนวทางในการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้กับกลุ่มผู้ต้องขังดังกล่าว ซึ่งต้องมีการปรับกระบวนการทัศนคติในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดคดีอุกฉกรรจ์ ประกอบด้วยการบูรณาการหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ปรับเปลี่ยนปรัชญาจากการมุ่ง “แก้แค้นทดแทน” มาเป็น “แก้ไขฟื้นฟู” ผู้กระทำผิดคดีอุกฉกรรจ์ จะช่วยป้องกันไม่ให้ผู้ต้องขังกลุ่มนี้เมื่อกลับออกไปสู่สังคม กลับมากระทำผิดซ้ำอีก เป็นการปกป้องสังคมให้ปลอดภัย ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจให้สังคมและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้เข้าใจร่วมกัน จึงมีการพัฒนาแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกลุ่มดังกล่าว ดังนี้

1) การตรากฎหมายเฉพาะ เพื่อกำหนดแนวทางและมาตรการที่ชัดเจนในเรื่องนี้ การตราเป็นกฎหมายจะทำให้เกิดความตื่นตัวทั้งต่อตัวเจ้าหน้าที่ในการที่จะปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ซึ่งมีสภาพบังคับ รวมทั้งเกิดความตื่นตัวต่อผู้ต้องขังที่จะต้องถูกควบคุมโดยกฎหมายเป็นพิเศษ ทำให้เกิดความรู้สึก

ยากลำบากในการจะลงมือกระทำความผิดซ้ำ นอกจากนี้ยังเห็นว่า การตรากฎหมายพิเศษสำหรับผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวัง จะส่งผลให้เกิดสภาพการยับยั้งป้องกันโดยทั่วไป (General Deterrent Effect) ที่ทำให้ประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้กระทำความผิด เกิดความรู้สึกไม่อยากที่จะกระทำความผิด เพราะได้รับทราบถึงความยากลำบากในการถูกเฝ้าระวังติดตามและจะเกิดความตื่นตัวต่อสังคมในการช่วยกันเฝ้าระวังติดตามผู้กระทำความผิด ตลอดจนช่วยกันแจ้งเบาะแสต่อเจ้าหน้าที่ เป็นการขับเคลื่อนให้มาตรการต่าง ๆ ที่ออกมาประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น เช่น การพิจารณานำวิธีการเพื่อความปลอดภัย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 39 มาใช้กับผู้ต้องขังกลุ่มนี้ ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นอุปสรรคที่ส่งผลต่อการทำงานของส่วนต่าง ๆ การควบคุมดูแลตามมาตรการที่ยังไม่ชัดเจน กลายเป็นช่องโหว่ ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาการร้องเรียนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจากผู้ต้องขังที่ถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มที่ต้องเฝ้าระวังหรือถูกทำให้ตนเสียประโยชน์ด้านต่าง ๆ ก็มักจะร้องเรียนขอความเป็นธรรมอยู่เสมอ โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่มีลักษณะร้าย ขาดจิตสำนึก มีอิทธิพล ชอบสร้างปัญหาในการปกครองและการควบคุม สิ่งเหล่านี้จึงเป็นประเด็นที่จะต้องมีการนำมาร่วมในการวิเคราะห์ เพื่อหามาตรการและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป

2) การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง และมีการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อให้อำนาจในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังกลุ่มดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม โดยในเรื่องการบูรณาการความร่วมมือ เนื่องจากเป็นกระบวนการปฏิบัติระยะยาว ที่ไม่ใช่เพียงแค้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมราชทัณฑ์เท่านั้น แต่ยังคงคาบเกี่ยวไปถึงการดูแลติดตามภายหลังพ้นโทษ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมคุมประพฤติ ที่ได้มีการจัดตั้ง “ศูนย์เฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน (JSOC)” เพื่อติดตามผู้พ้นโทษกลุ่มนี้

ที่สำคัญจะต้องมีการผลักดันกฎหมายให้ศูนย์ JSOC นี้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการติดตามพฤติกรรมของบุคคลกลุ่มนี้ เนื่องจากไม่ได้อยู่ในสถานะผู้ต้องขัง และผู้ถูกคุมประพฤติแล้ว นอกจากนี้ ยังรวมถึงหน่วยงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่าง ๆ เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงาน ป.ป.ส. ฯลฯ ที่จะต้องมีการเชื่อมต่อข้อมูลผู้ต้องขังกลุ่มดังกล่าว เพื่อประสิทธิภาพในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำต่อไป ในส่วนของการบูรณาการความร่วมมือนั้น ไม่เพียงเกี่ยวข้องกับ การติดตามดูแลหลังพ้นโทษเท่านั้น ในขั้นตอนก่อนและหลังพ้อง ก่อนที่ศาลจะมี คำพิพากษาเด็ดขาด หากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ก็ต้องอยู่ในการควบคุมของกรมราชทัณฑ์ด้วยเช่นกัน จึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการจำแนก ลักษณะผู้ต้องขังกลุ่มคดีอุกฉกรรจ์ด้วย อันเป็นต้นทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่งต้องใช้การบูรณาการไม่เพียงหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น ยังต้องอาศัยเครือข่าย หรือองค์กรภายนอกหน่วยงานยุติธรรม เช่น สาธารณสุข อปท. หรือ องค์กรเอกชนต่าง ๆ เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่จะส่งผลต่อการกำหนดมาตรการและแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม เป็นทั้งเรื่องของมาตรการและแนวทางปฏิบัติที่ไม่ชัดเจนของกรมราชทัณฑ์ที่ยังไม่สามารถกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ รายละเอียดของวิธีปฏิบัติที่นำมาใช้ในการเฝ้าระวังผู้ต้องขังกลุ่มนี้ได้เหมาะสม รวมถึงการขาดแคลนบุคลากรที่ต้องทำหน้าที่ในการควบคุมดูแล ที่มีอัตราไม่เพียงพอ และยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ขังที่เฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม ทัศนคติเกี่ยวกับการทำความเข้าใจกับผู้ต้องขังที่เฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม ทั้งจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน หน่วยงานต่าง ๆ หรือ สังคมภายนอกที่มีความหวาดกลัวต่อสถานะทางสังคมของกลุ่มผู้ต้องขังที่เฝ้า

ระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม เมื่อมีโอกาสกลับสู่สังคม จะหวนกลับมาก่อคดีซ้ำอีก นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึง ปัญหากฎหมายไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินการในระยะยาว

4. การถอดบทเรียนการพัฒนาพฤตินิสัยของกรมราชทัณฑ์จากผู้ต้องขังที่เฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม ในส่วนของการถอดบทเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเชิงนโยบาย ผู้วิจัยได้มีการถอดบทเรียนการพัฒนาพฤตินิสัยของกรมราชทัณฑ์ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

(1) มาตรการและแนวทางในการปฏิบัติกับผู้ต้องขังในปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์มีมาตรการและแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญที่เหมาะสม โดยสนับสนุนให้มีการแยกกันระหว่างผู้ต้องขังอัตราโทษสูงและอัตราโทษต่ำ โดยเสนอว่าควรจะมีการจัดการอบรมหรือสนับสนุนกิจกรรมที่เพิ่มความรู้ในด้านกิจกรรมทางศาสนา การอบรมฝึกวิชาชีพ และมีการติดตามสำรวจดูพฤติกรรมภายหลังการปล่อยตัวพ้นโทษ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ให้กลับมากระทำผิดซ้ำอีก กรมราชทัณฑ์ ควรมีมาตรการ แนวทาง หรือวิธีการ โดยเริ่มจากการมีการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสม ได้แก่ การสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา เพื่อพัฒนาจิตใจ หรือการอบรมและการฝึกวิชาชีพ การได้รับการอบรมก่อนปล่อย และการแนะนำแนวทางในการเริ่มต้นในการใช้ชีวิตภายนอก รวมถึง ควรจะมีการติดตามสำรวจผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลและดูพฤติกรรม ทั้งตอนอยู่ในเรือนจำและหลังการปล่อยตัวพ้นโทษออกไป เพื่อปรับเปลี่ยนนิสัยของกลุ่มผู้ต้องขัง เพื่อป้องกันการกลับมาทำความผิดซ้ำอีก

(2) ปัญหาอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ สิ่งที่จะก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคสำคัญ ต่อการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ เกิดจากพฤติกรรม นิสัยใจคอและจิตใจของผู้ต้องขังคนนั้นที่

อาจจะทำให้เกิดความร่วมมือ หรือการต่อต้าน รวมถึงการถูกจำกัดสิทธิต่าง ๆ เช่น การไม่ได้รับการอภัยโทษ หรือการไม่ได้รับข่าวสารจากภายนอก เป็นต้น ผู้วิจัยเห็นด้วยกับการพัฒนาพินิสัยผู้ต้องขัง เพราะปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความหวาดกลัวอาชญากรรมในสังคม กรมราชทัณฑ์ไม่ควรปล่อยให้เพียงกระแสและจบไป หลาย ๆ ประเทศให้ความสนใจกับเรื่องนี้ เช่น การปล่อยผู้ต้องขังคดียาเสพติดออกไปแล้วต้องมีการแจ้งเตือนไปยัง ชุมชน หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการป้องกัน ให้ระมัดระวังตัว ไม่ให้เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม มีการเก็บข้อมูลพันธุกรรม หรือ DNA และยังมีข้อมูล Criminal profile เฉพาะของกลุ่มผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคม (watch list) เพื่อเป็นฐานข้อมูลในกรณีที่ออกไปแล้วก่อเหตุอาชญากรรมขึ้นมาอีก โดยสามารถตรวจสอบรายละเอียดของผู้ต้องขังกลุ่มนี้เป็นการเฉพาะได้ เพื่อไม่ให้ผู้พ้นโทษกระทำความผิดซ้ำซากและเป็นการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเป็นการคืนคนดีมีประสิทธิภาพสู่สังคมไทย

ข้อเสนอแนะ สำหรับข้อเสนอแนะนั้นผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อให้มองเห็นภาพได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดผลในการปฏิบัติ ควรมีมาตรการและแนวทางปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญที่เหมาะสม โดยเสนอแนะเป็นมาตรการระยะสั้น ที่สามารถดำเนินการได้ทันที รวมถึงมาตรการระยะยาวที่ต้องมีการผลักดันให้นโยบายนี้มีความต่อเนื่องและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่ได้จากการสรุป ดังนี้

มาตรการและแนวทางปฏิบัติระยะสั้น ประกอบด้วย

1) ทำให้สังคมรับรู้มีบุคคลอันตรายอยู่ในสังคม ก็จะไม่มีการเสียชีวิต โดยมี การจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวัง ความปลอดภัยของประชาชน Justice Safety Observation Ad hoc Center (JSOC) เพื่อทำหน้าที่เฝ้าระวังผู้พันโท

2) มีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ EM มาใช้ในการติดตามตัวเพื่อควบคุม ความเสี่ยงของการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำความผิดที่ได้รับการพักการลงโทษและ ให้อาสาสมัครคุมประพฤติเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตาม

มาตรการระยะยาว ประกอบด้วย

1) การเพิ่มเติมมาตรการข้อกฎหมายที่เหมาะสม ออกกฎหมาย เช่น หลัง พันโทแล้วต้องมีระยะเวลาในการติดตาม อย่างน้อย 3 – 5 ปี หรืออาจจะใช้ EM ในการติดตามตลอดชีวิต หรือจนกระทั่งแพทย์ลงความเห็นว่าเป็นคน ที่ไม่อันตรายแล้ว

2) กระทรวงยุติธรรมต้องมีการร่างกฎหมายเป็นกรอบการดำเนินการที่ สำคัญและเป็นเกราะป้องกันภัยอันตรายในสังคม นำกฎหมายนักโทษคดีร้ายแรง ออกมาบังคับใช้

3) ให้มีการดำเนินการกับผู้พันโทลักษณะพิเศษ คือ มีการเฝ้าระวังหลัง พันโท มีการแก้ไขฟื้นฟูเฉพาะราย และมีการดูแลทางการแพทย์ในการบำบัดรักษา และเป็นการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเป็นการคืนคนดีมีประสิทธิภาพสู่ สังคมไทย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำหรับข้อเสนอในเชิงนโยบายนั้น ผู้ศึกษา เห็นว่า ควรมีการเสนอกฎหมาย ใหม่ มีกฎหมายการใช้ EM หากเป็นผู้ต้องขังอันตรายก็ให้ติดตาม 10 ปีหรือตลอดไป โดยเริ่มต้นกระบวนการที่สำคัญ ในการรับตัวผู้ต้องขัง จัดทำประวัติผู้ต้องขังซึ่งมี

ความสำคัญมาก มีการประสานงานกับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์เพื่อเก็บข้อมูล พันธุกรรม DNA การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การประเมินด้วยเครื่องมือ Criminal Mind รวมทั้งมีการตรวจประเมินสุขภาพจิตโดยผู้เชี่ยวชาญ หากพบว่ามีปัญหา สุขภาพจิตต้องส่งไปบำบัดรักษาตามกระบวนการรักษาที่ถูกต้อง หากไม่พบปัญหา สุขภาพจิตก็เข้าสู่กระบวนการในการแก้ไขฟื้นฟู ทั้งการปรับทัศนคติ พฤติกรรม ซึ่งเป็นโปรแกรมเฉพาะสำหรับกลุ่มผู้ต้องขังที่ต้องเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อน ขวัญหรือเป็นภัยต่อสังคมโดยเฉพาะ และต้องมีการประเมินผลการเข้าอบรมอย่าง เข้มข้น โดยคณะกรรมการประเมินผลซึ่งเป็นผู้แทนจากสภวิชาชีพ และหน่วยงาน ภายนอกที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพฤตินิสัย หากผ่านการประเมินถึงจะเข้าสู่ กระบวนการเช่นเดียวกับผู้ต้องขังทั่วไป หลังจากเข้าสู่ระยะเวลาใกล้พ้นโทษต้องม การติดตามประเมินเป็นระยะ และส่งต่อข้อมูลให้กรมคุมประพฤติเพื่อติดตาม ภายหลังพ้นโทษอย่างมีกำหนดเวลา ถึงจะเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ต้องขังกลับมา กระทำผิดซ้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมี Model ที่ได้จากการสรุป ดังนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2561). คู่มือการจัดโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังตามลักษณะแห่งคดี และพฤติการณ์การกระทำผิด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.
- กรมราชทัณฑ์. (2562ก). หนังสือประทับตราการประเมินตามแบบจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง. นนทบุรี: ผู้แต่ง.
- กรมราชทัณฑ์. (2562ข). ประกาศกรมราชทัณฑ์ เรื่องหลักเกณฑ์การพักการลงโทษ พ.ศ. 2562. นนทบุรี: ผู้แต่ง.
- กรมราชทัณฑ์. (2563). จำนวนผู้ต้องขัง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.
- กัญญ์ฐิตา ศรีภา. (2562). จิตวิทยาอาชญากรรมและการวิเคราะห์พฤติกรรมอาชญากรรม ความผิดปกติทางจิตและฆาตกรรม. นครปฐม: ภูมิการพิมพ์.
- จอมเดช ตรีเมฆ. (2561). *CRIMINOLOGY*. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.
- นันทิ จิตสว่าง. (ม.ป.ป.). *หลักพันธุวิทยา: หลักวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์.
- นันทิ จิตสว่าง. (2564). ควรรีด EM ที่ “ใจ” ของผู้ต้องขังกลุ่มคดีร้ายแรง 7 ประเภท (Watch List). สืบค้นจาก <https://www.chulacriminology.com/index.html>
- พรชัย ขันดี, ธัชชัย ปิตะนิละบุตร และ อัครวิน วัฒนวิบูลย์. (2543). *ทฤษฎี และงานวิจัยทางอาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ: บัณฑิต.
- พรชัย ขันดี, จอมเดช ตรีเมฆ และ กฤษณพงศ์ พุตระกูล. (2558). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.
- เพลินใจ แต่เกษม และคณะ. (2556). *การจัดทำมาตรการในการแก้ไขและบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังในเขตควบคุมพิเศษ*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

- สฤณี สืบพงษ์ศิริ. (2560). แผนประทุษกรรมกับลายเซ็นอาชญากรรมของคนร้าย: ความเหมือนที่แตกต่าง. *วารสารวิชาการอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์*, 3(2), 37-52.
- เอกมล ลวดลาย. (2563). *มาตรการที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดคดีร้ายแรงที่มีลักษณะสะท้อนขวัญ*. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- Abuza, Z. (2009). *The rehabilitation of Jemaah Islamiyah detainees in South East Asia: A preliminary assessment*. In T. Bjørge and J. Horgan (Eds.), *Leaving terrorism behind: Individual and collective disengagement* (pp. 193-211). New York: Routledge.
- Austin, J. and McGinnis, K. (2004). Classification of high-risk and special management prisoners a national assessment of current practices. Retrieved from [file:///C:/Users/ZZZ/Downloads/451773%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/ZZZ/Downloads/451773%20(2).pdf)
- Australian Institute of Criminology. (2003). In Crime Reduction that matters. Retrieved from <https://aic.gov.au/publications/crm/crm001>
- Australian Institute of Criminology. (2017). Crime Prevention Approaches: Theory and Mechanisms. Retrieved from <https://aic.gov.au/publications/rpp/rpp120/crime-prevention-approaches-theory-and-mechanisms>
- Beccaria, C., and Voltaire. (1770). *An essay on crimes and punishments*. London: F. Newbery.

- Becker, H. S. (1963). *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*. New York: Free Press.
- Bentham, J. (1970). *An Introduction to Principle of Morals and Legislation*, in J.H. Burns & H.L.A. Hart, eds. *The Collected Works of Jeremy Bentham*. London: Athlone Press.
- Bjorgo, T., Horgan, J., (eds). (2009). *Leaving Terrorism Behind: Individual and Collective Disengagement*. New York: Routledge.
- Ferri, E. (1884). *Criminal Sociology*. New York: Agathon Press.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency*. Berkeley, CA.: University of California Press.
- Fox, J. A., & Levin, J. (2005). *Extreme killing: Understanding serial and mass murder*. Thousand Oaks, CA: Sage
- Justice Inspector of Custodial Services. (2015). *Lifers: classification and regression*. Retrieved from <http://www.custodialinspector.justice.nsw.gov.au/Documents/Lifers%20Classification%20and%20regression.pdf>
- Law Revision Commissioner. (2008). *The penal code and subsidiary legislation*. Retrieved from http://agc.gov.ms/wp-content/uploads/2010/02/penal_code.pdf
- Lombroso, C. (1911). *Criminal man*. New York: Putnam.
- Office for National Statistics. (2018). *The nature of violent crime in England and Wales: year ending March 2018*. Retrieved from <https://www.ons.gov.uk/releases/thenatureofviolentcrimeinenglandandwalesyearendingmarch2018>

Sutherland, E. H. (1947). *Principles of Criminology* (4th ed.).

Philadelphia: Lippincott.

Thailand Institute of Justice (TIJ). (2017). A comparative study of treatment of prisoners and non-custodial Measures in ASEAN.

Retrieved from <https://knowledge.tijthailand.org/en/publication/detail/36#book/>

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

(2016). A Teacher's Guide on the Prevention of VIOLENT EXTREMISM. Retrieved from https://en.unesco.org/sites/default/files/lala_0.pdf

United Nations. (2016). Handbook on the management of high-risk prisoners. Retrieved from file:///C:/Users/ZZZ/Downloads/HB_on_High_Risk_Prisoners_Ebook_appr%20(1).pdf